

ORTADOğU GÜNDEMİ

31 Ağustos-6 Eylül 2020

2020

■ SURİYE GÜNDEMİ

• Uluslararası Gündemde Suriye:

Suriye İnsan Hakları Ağı (SNHR), Zorla Kaçırma Mağdurları Uluslararası Günü hakkında Suriye'ye yönelik bir rapor yayımladı. Dokuz yılı kapsayan raporda, ÷lke içerisinde kayıp insanların problemleri çözülmeyen siyasi bir çözümlün olmayacağına vurgu yapıldı. Yaklaşık 100.000 Suriyelinin kaybolduğu ve bunun büyük ölçüde Suriye rejiminden kaynaklandığı belirtildi. Mart 2011 ve Ağustos 2020 tarihleri arasında kapsayan raporun ortaya koyduğu verilere göre 1.738'i çocuk ve 4.982'si kadın olmak üzere 84.371 kişi Suriye rejimi tarafından, 319'u çocuk ve 225'i kadın olmak üzere 8.648 kişi IŞİD tarafından, 93'ü çocuk ve 87'si kadın olmak üzere 2.056 kişinin SDG tarafından zorla kaçırıldığı ve alıkonulduğu ortaya çıktı.¹

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyine (BMGK) sunulan ve terörle mücadele kapsamında terör eylemlerinde yer alanların yargılanması, rehabilitasyonu ve topluma yeniden entegrasyonu için çağrı yapan karar tasarısı ABD tarafından reddedildi. ABD'nin BM Daimî Temsilcisi Kelly Craft ise yaptığı açıklamada, tasarıda terörle mücadelede ilk adım olan yabancı militanların ÷lkelerine iade edilmesine referansta bulunulmadığı ve ABD'nin bu karar tasarısına destek vermeyeceğini belirtti.²

• Suriye Rejimi:

İsrail bu hafta içerisinde Suriye rejimine ait bölgelere çok sayıda saldırı gerçekleştirdi. Pazartesi günü Suriye'nin güneyinde Dera'ya yakın bölgelere yapılan saldırıda 7 İran destekli militan, 3 rejim askeri ve 1 sivil öldürüldü.³ 2 Eylül Çarşamba günü ise Suriye rejimine ait Humus vilayetindeki Tiyas T-4 Hava Üssü roketli saldırılara hedef oldu. Suriye rejimi yaptığı açıklamada üsse yapılan saldırılara karşılık verildiğini ve can kaybı olmadığını dile getirdi.⁴ 4 Eylül Perşembe günü ise İsrail bu hafta içerisindeki üçüncü saldırısını gerçekleştirerek Deyr ez-Zor bölgesinde Tahran'a bağlı Iraklı militanları hedef aldı. Bu saldırıda 16 militan öldü.⁵ İsraili yetkililer saldırılarla ilgili herhangi bir açıklama yapmadı.

• Fırat'ın Doğusu:

Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov, PYD'nin önderliğindeki Demokratik Suriye Meclisi (DSM) ile Suriyeli muhaliflerin Moskova grubundan Halkın İradesi Partisi'nin Rusya'da bir araya gelerek Suriye'de siyasi çözüme ilişkin bir anlaşmaya vardıklarını doğruladı. Söz konusu anlaşmada DSM'nin de Suriye'nin geleceğindeki siyasi tartışmalara dâhil edilmesi amaçlandı.⁶

Suriye İnsan Hakları Gözlemevi kaynakları Haseke'nin doğusunda yer alan ve YPG kontrolündeki Hol Kampı'ndan Suriye vatandaşı olmayan 20 IŞİD ailesinden 67 kişi ve 47 çocuğun Malikiye kırsalındaki Roj Kampı'na transfer edildiğini belirtti. Transferin amacının kamptaki radikalleşmeden endişelenildiği için sayıların azaltılması yönünde bir karar olduğu ifade edildi. Ağustos ayı başında kampta tutulan 350 kişinin, aşiret büyüklüklerinin ara buluculuğunda serbest bırakıldığı ve daha önce yaşadıkları Deyr ez-Zor bölgesine geri döndükleri bilinmektedir. Yerel kaynaklar, Deyr ez-Zor bölgesinde aşiret üyelerinin YPG güçleri ile yaşadığı gerilim ve protestolarda tutukluların serbest bırakılması taleplerinin ardından bu adımın atıldığını söylemektedir.⁷

Deyr ez-Zor'un doğu kırsalındaki Busayra'da motosiklet üzerinde kimliği belirsiz iki silahlı kişi tarafından bir SDG üyesine suikast düzenlendi.⁸ Vilayet kırsalındaki El-Zarr köyünde YPG'ye bağlı iç güvenlik güçlerine (Asayiş) ait bir araçta patlama yaşandığı ve çok sayıda yaralı olduğu bildirildi. Patlamadan bir önceki gece Asayiş güçleri Busayra kentinde sabah saat 6'ya kadar sokağa çıkma yasağı ilan ettiğini duyurmuştu.⁹ Halep, Münbiç, Deyr ez Zor, Rakka ve Haseke şehirlerinde bugüne kadar toplamda 574 SDG üyesi düzenlenen suikastlar sonucunda öldürülmüştür.¹⁰

SDG'nin, Deyr ez-Zor'da Akidat aşireti mensuplarının yaşadığı El'Şuhayl kentindeki kontrol noktalarını, karargâhlarını ve konuşlanma noktalarını kaldırarak kentten çekildiği belirtildi. Akidat aşiretinin temsilcileri açıklamalarda, bir SDG militanının El-Bulil aşireti mensubuna ait araca ateş açması üzerine El-Şuhayl ve çevresindeki köylerde yeniden karışıklığın patlak verdiğini aktardı. SDG'den acilen bölgeyi terk etmesi talep edildi.¹¹

• İdlib:

Türkiye ve Rusya'ya ait silahlı kuvvetler, İdlib bölgesinde iki gün arayla iki adet müşterek eğitim gerçekleştirdiler. Rus yetkililer tarafından yapılan açıklamada eğitimlerde dronelerin koordinasyonu, düşmanların yok edilmesi ve medikal yardımların sağlanması faaliyetlerinin gerçekleştirildiği dile getirildi.^{12 13}

Ensar Ebu Bekir Tugayı adını aldıklarını söyleyen yeni bir grup, Türkiye'nin, İdlib'in batısındaki Sallat Al-Zuhur'daki karakolu yakınında geçen hafta gerçekleştirilen saldırıyı üstlendi. Grup, yaptıkları açıklamada bağımsız olduklarını ve hiçbir gruba bağlı olmadıklarını dile getirdi. Grubun üstlendiği olay 29 Ağustos 2020'de meydana gelmiş ve karakolun yakınlarında bir araç infilak ettirilerek bir sivil hayatını kaybetmişti.¹⁴

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset:

Irak hükûmetinin aldığı yeni kararlar doğrultusunda Tahran'ın, Bağdat üzerinde etkisinin kaybolmasından endişe duyduğu söylenmektedir.¹⁵ İranlı yetkililerin özellikle teokratik düzenin bozulmasından ve Başbakan Mustafa el-Kazimi'nin izlediği politikalardan memnun olmadığı iddia edilmektedir. Özellikle Kazimi'nin ABD ziyaretinden sonra Irak ve ABD ikili ilişkilerinin sağlam ve üretken ortaklığa dayalı olacağını teyit etmeleri İran'ı rahatsız etti.

Irak Cumhurbaşkanı Berham Salih 4 Eylül Perşembe günü Bağdat Sarayı'nda Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron'u ve heyetini öğle yemeğinde ağırladı.¹⁶ Öğle yemeğine katılan Irak heyetinde ise Cumhurbaşkanı ile beraber Meclis Başkanı Muhammed el-Halbusi, Başbakan Mustafa el-Kazimi, Yüksek Yargı Konseyi Başkanı Faik Zeydan, Federal Bağımsız Yüksek Mahkeme Başkanı Mithat el-Mahmud ve Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) Başkanı Neçirvan Barzani ile iki taraftan da üst düzey yetkililer vardı. Böylece Macron, Mayıs ayında yeni hükûmetin kurulmasından bu yana Irak'ı ziyaret eden ilk cumhurbaşkanı oldu.¹⁷

Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron, Irak'ın egemenliğini desteklediğini belirterek Bağdat'ın karşılaştığı sorunların başında terör örgütü IŞİD ve dış müdahalelerin geldiğini söyledi.¹⁸ Macron, Bağdat ziyaretinde yaptığı görüşmelerde Irak'ın elektrik sıkıntısını ortadan kaldıracak Nükleer Santral Projesi ve Bağdat Metrosu Projesi'ni ele aldığını aktardı. Yapılan görüşmelerde Macron'un Fransa ve Birleşmiş Milletler (BM) ortaklığında hazırlanan 'Irak'ın egemenliğini korumaya yönelik' girişimi gündeme getirdiği belirtildi. Ancak hem Macron'un hem de Iraklı liderlerin tarafında Fransa ve BM ortak girişiminin içeriğine dair herhangi bir açıklamada bulunulmadı.¹⁹

IKBY Başkanı Neçirvan Barzani ve beraberindeki heyet, resmî temaslarda bulunmak üzere Ankara'ya gelerek Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu ile bir araya geldi.²⁰ Çavuşoğlu ile görüşükten sonra Neçirvan Barzani, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile de bir araya geldi. IKBY Başkanlığından yapılan açıklamada, Erdoğan ile Barzani'nin görüşmede özellikle ticari olmak üzere ikili ilişkileri geliştirme isteğine vurgu yaptığı ve koronavirüs salgını (Covid-19) ile mücadele kapsamında Erdoğan'ın "IKBY'ye her türlü destek ve yardımı vermeye hazırız ve her türlü sağlık yardımını sunacağız" dediği kaydedildi.²¹

IKBY Başbakanı Mesrur Barzani, Kürdistan Demokrat Partisi'nin (KDP) kuruluş yıl dönümü ve KDP Başkanı Mesud Barzani'nin doğum günü vesilesiyle bir mesaj yayımladı.²² Başbakan mesajında "Partimiz ve Barzani IKBY halkının meşru haklarının sembolü olmuştur" dedi.

Irak Parlamento Başkanı Muhammed el-Halbusi IKBY'ye ziyaret düzenleyerek IKBY yetkilileri ile seçim yasasına ilişkin bir dizi temaslarda bulundu.²³ Irak Parlamentosu Goran (Değişim) Hareketi Milletvekili Bahar Mahmud konuya ilişkin yaptığı açıklamada, IKBY siyasi partilerinin seçim yasası üzerinde hemfikir olduklarını dile getirdi.

Irak Parlamentosu 6 Eylül günü 169 milletvekilinin hazır bulunduğu ve Parlamento Başkanı Muhammed el-Halbusi'nin başkanlık ettiği olağan oturumunu gerçekleştirdi.²⁴ Oturumda masaya yatırılan konuların erken seçimler için yasanın tamamlanması, federal mahkeme yasa tasarısı, bakanlar kurulu ve bakanlar yasa tasarısı olduğu kaydedildi. Parlamantonun gelecek oturumunu 7 Eylül Pazartesi günü yapacağı bildirildi.

• Güvenlik:

Irak Savunma Bakanı Cuma İnad, 3 Eylül Perşembe günü Ukrayna hükûmeti ile silahlanma, terörizmle mücadele, eğitim gibi çeşitli alanlarda ortak iş birliği bağlarının güçlendirilmesine yönelik bir görüşme düzenledi.²⁵

IKBY Güvenlik Konseyi, 5 Eylül Cumartesi günü 25 kilogram yasa dışı uyuşturucu taşıyan iki Iraklı kaçakçının tutuklandığını duyurdu.²⁶ Konseyden yapılan açıklamada, iki zanlının Süleymaniye vilayetine bağlı Şarbazar'dan gelerek Erbil'e yasa dışı sevkiyatı getirdikleri açıklandı.

Basra vilayetinde güvenlik operasyonu başlatıldı.²⁷ Göstericilere ve sivil toplum aktivistlerine yönelik aylarca süren şiddet olaylarından ve aşiret anlaşmazlıklarından sonra Irak Güvenlik Güçleri, Basra vilayetinde kapsamlı operasyon başlattı. Operasyon, cumartesi günü sabah saatlerinde başlatılıp birkaç gün boyunca devam edeceği planlanıyor. Irak Ortak Operasyonlar Komutanlığı ile Terörle Mücadele Servisi operasyonu ortak yönetecek.

Irak güvenlik kaynakları, Bağdat'ın batısında Koalisyon Güçleri'ne malzeme taşıyan konvoya düzenlenen bombalı saldırıda en az iki kişinin yaralandığını açıkladı.²⁸ Uluslararası Koalisyon Güçleri'ne lojistik malzeme taşıyan konvoya, Şule semtindeki otoyolda gece geç saatlerde bombalı saldırı gerçekleşti. Öte yandan Irak'ta son aylarda Koalisyon Güçleri'ne lojistik destek sağlayan tırları hedef alan saldırılar artarken, saldırıları şu ana kadar üstlenen olmadı.²⁹

ABD önderliğindeki IŞİD karşıtı Uluslararası Koalisyon Güçleri, Irak ve Suriye'deki IŞİD yapılanmasına karşı şimdiye kadar 35 bin hava saldırısı düzenlendiğini not etti.³⁰ Uluslararası Koalisyon Sözcüsü Albay Miles Caggins, Erbil'de düzenlediği basın toplantısında, 2014 senesinden bu yana altı yıldır IŞİD'e karşı mücadele verildiğine ve IKBY'nin terör örgütüyle savaşmada aktif rol oynadığına dikkat çekti. Uluslararası Koalisyon önerisi çerçevesinde, çatışma bölgelerinde Peşmergeler ile Irak ordusu arasında dört koordinasyon merkezi kurulması yönünde anlaşmaya varıldı.³¹

Irak'ın Diyala vilayeti Polis Sözcüsü Yüzbaşı Cafer el-Vaili yaptığı açıklamada, IŞİD mensuplarının 30 Ağustos'ta el-Hitavin'de düzenlemiş olduğu saldırıda bir kişinin öldüğünü ve iki kişinin yaralandığını belirterek belde sakinlerinin can güvenliği olmadığı için ve IŞİD üyelerinin yeni bir saldırı ihtimaline karşı, evlerini terk etmek zorunda kaldığını ifade etti.³² IŞİD'in son bir hafta içerisinde Diyala'ya bağlı bölgelerdeki saldırılarını artırarak öldürdüğü veya yaraladığı kişilerinin sayısının 25'e ulaştığı belirtildi. Bu çerçevede Hanekin'e bağlı Kuleçu nahiyesi Asayiş Müdürü Şemal Abdulrahman, bölgede çok sayıda Irak askerinin olduğunu ancak görevlerine sahip çıkmadıklarını söyledi.³³

• Ekonomi:

OPEC'in en büyük ikinci üreticisi, önceki anlaşmalarda büyük ölçüde göz ardı ettiği OPEC+ üretim kesintisi anlaşmasına uymak amacıyla arzı azalttığı için Irak'ın ham petrol ihracatı ağustos ayında temmuz ayına oranla düşüş gösterdi.³⁴ Irak daha önce yaptığı açıklamada, ağustos ayında petrol üretimini azaltmaya yönelik OPEC+ Anlaşması'na uygun olarak petrol üretimini 400 bin varil azaltacağını duyurmuştu.³⁵ Irak Petrol Bakanlığı Sözcüsü Asım Cihad çarşamba günü yaptığı açıklamada, Irak'ın OPEC+ Petrol Arzını Azaltma Anlaşması'na tam olarak bağlı olduğu söyleyerek Irak'ın 2021 yılının ilk çeyreğinde, kesintiler anlaşmasından muafiyet almaya çalışmasına yönelik çıkan medya raporunun doğru olmadığı ifade etti. Ayrıca Sözcü, "Petrol Bakanlığı bu asılsız haberleri kesin bir şekilde reddetmektedir. Bakanlık, söylenenlerin aksine Irak'ın, OPEC+ Anlaşması'na katılan ülkelerin nisanda imzalanan iş birliği bildirisine ve haziranda mutabık kalınan tazminat mekanizmasına tamamen bağlı kalacağını vurguluyor" dedi.³⁶

Irak Bakanlar Konseyi Genel Sekreterliğinin pazar günü yaptığı açıklamaya göre 2020 yılının geri kalanının bütçe tasarısı kabul edildi.³⁷ Bakanlar Konseyinin Hukuk Departmanınca 2020 bütçesi denetlenecek ve Parlamento'ya sevk için yaklaşan kabine oturumlarına sunulacak. Irak Parlamentosu Maliye Komitesi, Bakanlar Kurulunun bir sonraki oturumunda görüşülmesi şartıyla 2020 cari yılı bütçe tasarısının tamamlandığını açıkladı.

• Sağlık ve Sosyal Hayat:

Mısır'dan Irak'a tıbbi yardım geldi.³⁸ Irak'ın Kahire Büyükelçisi ve Arap Birliği Daimî Temsilcisi Ahmed Naif el-Duleymi, cumartesi günü Kahire'nin koronavirüs salgınıyla mücadele kapsamında acil yardım ve tıbbi malzeme içeren askerî uçağı Irak'a gönderdiğini belirtti.

Sağlık ve Çevre Bakanlığı pazar günü yaptığı açıklamada; son 24 saat içerisinde 90 ölüm ve 3.651 yeni koronavirüs vakası teşhisi bulunduğunu, 3.301 kişinin ise iyileştiğini kaydetti.³⁹ Yeni enfeksiyonlar Bağdat, Duhok, Kerbela, Vasit, Dikar, Necef, Süleymaniye, Erbil, Kerkük, Ninova ve Musenna'da yoğunlaştı. Toplam enfekte sayısı 260.370'e ulaştı, bunlardan 19.560'ı iyileşti ve bugüne kadar 7.512 kişi hayatını kaybetti.

Vaka sayısının ani yükselişi ile ilgili Sağlık Bakanlığı yaptığı açıklamada, Aşure Törenleri kapsamında bir araya gelen kişilerin maske takmamasının ve sosyal mesafe kurallarına uymamasının etkili olduğunu belirtti. Bu doğrultuda Iraklı yetkililer, koronavirüs salgını (Covid-19) kapsamında hastanelerin önümüzdeki günlerde kontrolü kaybedebileceği konusunda uyardı.⁴⁰

■ TÜRKMEN GÜNDEMİ**• Siyaset:**

Türkmeneli Partisi Başkanı Riyaz Sarıkahya, Irak'taki Türkmen siyaseti hakkında açıklamalarda bulunarak Irak dışındaki Türkmenlerden Türkmen siyasetine destek istedi. Türkmen partilerinin tekrar canlanması ve yapılanmaları gerektiğini belirten Sarıkahya, partilerin Türkmen Meclisi gibi bir çatı yapılanmaya ihtiyacı olduğunu belirtti. Sarıkahya diğer yandan Kerkük'teki, Telaar'deki ve Tuzhurmatu'daki Türkmenlere seslenerek kimsenin parti kurmaktan çekinmemesi gerektiğini ifade etti.

Türkmen medyaları ile Türkmen sivil toplum kuruluşlarına da seslenen Sarıkahya, söz konusu kurumların tüm Türkmen siyasi partilerine eşit, eleştirel ve Türkmenlerin çıkarları doğrultusunda millî bir şekilde yaklaşım sergilemesi gerektiğini vurguladı.⁴¹

Kerkük Arap Cephesi Başkan Yardımcısı Nazım Şimmeri, Kerkük'te son dönemde artış gösteren terör saldırılarının zamanlama açısından manidar olduğunu ve birçok soru işaretini beraberinde getirdiğini ifade etti. Şimmeri, Kerkük'ün istikrarını baltalamak isteyen birtakım tarafların bulunduğu inancında olduklarını belirterek bilhassa Tuzhurmatu ilçesine bağlı bazı bölgeler, Kuveyir nahiyesi ve Kerkük-Musul yolu gibi bazı kritik noktaların hızlı bir şekilde Irak merkezî hükûmetine bağlı güçler tarafından kontrol altına alınması gerektiğini bildirdi.⁴²

Irak Parlamentosu KDP Milletvekili Cemal Muhammed ise tartışmalı bölgelerde güvenlik durumunun kötüye gittiğini ifade etti. Muhammed, 1 Eylül'de Kerkük'teki Meryem Beg Köprüsü'nde terör örgütü IŞİD tarafından gerçekleştirilen bombalı saldırının bölge halkı için mevcut güvenlik tehditlerine yönelik önemli bir örnek teşkil ettiğini vurguladı. Cemal Muhammed açıklamasının devamında, merkez hükûmet ile Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) arasında kurulması noktasında anlaşmaya varılan koordinasyon merkezlerinin bir an önce etkin şekilde faaliyete geçmesi ve iki taraf arasında bölgenin güvenliğinin sağlanabilmesi için planlamaların ortaya konması gerektiğini savundu.⁴³

• Güvenlik:

Haşdi Şabi'nin 56. Tugayı içerisinde bir kaynağa dayandırılarak medya organları tarafından kamuoyuna paylaşılan haberlerde, terör örgütü IŞİD'in Kerkük'ün Havice ilçesine bağlı Riyaz ve Reşad nahiyelerindeki 30 ila 35 köyün IŞİD militanlarının kontrolü altında olduğu ifade edildi. Söz konusu açıklamada, IŞİD kontrolünde olan köylerin geniş bir bölgeye dağıldığı belirtilerek bu bölgelerde yaşayan nüfusun 50 bin civarında olduğu bildirildi. Yine söz konusu açıklamaya göre IŞİD militanların Havice ilçesine sızması; merkezî hükûmete bağlı güvenlik güçleri, Haşdi Şabi ve Haşdi Aşayiri tarafından ortaya konulan mücadele ve kullanılan termal kamera gibi teknolojiler ile birlikte azalma gösterdiği vurgulandı.⁴⁴

Başbakanlığa bağlı Irak Güvenlik Medya Ağı tarafından yapılan açıklamada, Kerkük-Tikrit yolunda bomba yüklü bir aracın patlatılması sonucu bir sivilin hayatını kaybettiği, üç güvenlik gücünün ise yaralandığı bildirildi.⁴⁵ Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı ve Kerkük Milletvekili Erşat Salihi saldırı sonrası açıklama yaparak merkezî hükûmete bağlı güvenlik güçlerinin bir an önce bölgede güvenliği sağlamaları gerektiğini aktardı.

• Sağlık & Sosyal Hayat:

Irak Sağlık Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada Kerkük'te 6 Eylül 2020 tarihi itibarıyla 112 kişide daha koronavirüs tespit edildiği, kentteki toplam vaka sayısının 10.483'e ulaştığı bildirildi. Ayrıca açıklamada toplam vefat sayısının 434 olduğu, sağlığına kavuşan toplam hasta sayısının ise 7.485'e ulaştığı aktarıldı.⁴⁶

■ IKBY GÜNDEMİ

• Siyaset:

Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron'un Erbil'e ziyaretinin iptal olmasının ardından IKBY Başkanı Neçirvan Barzani Bağdat'a gitti. Diğer yandan Irak Başbakanı Mustafa el-

Kazimi ile görüşen Neçirvan Barzani'nin "Biz Iraklı olmakla gurur duyuyoruz" ifadesi IKBY sosyal medyasında dikkat çekerek "Artık Barzaniler bağımsızlıktan vazgeçti" yorumlarını doğurdu.⁴⁷ Daha önce yurt dışından gelen siyasi yetkililer Bağdat'tan sonra Erbil'i ziyaret ediyordu fakat Macron, Bağdat'tan sonra Irak'ta Şii liderinin bulunduğu Necef vilayetini ziyaret etti.⁴⁸

4 Eylül Cuma günü IKBY Başkanı Neçirvan Barzani beraberindeki bir heyetle Ankara'yı ziyaret etti. Barzani, Ankara'da Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile bir araya geldi. IKBY Başkanlığından yapılan açıklamada Barzani'nin Türkiye ziyaretine ilişkin yapılan açıklamada, Erdoğan ile Barzani'nin görüşmede özellikle ticari olmak üzere ikili ilişkilerin geliştirme isteğine vurgu yaptığı belirtildi. Görüşmede ayrıca, IKBY ile Irak hükûmeti arasındaki müzakereler ve çözüm için atılan adımlar, sınır bölgelerindeki sorunlar, Irak'taki genel durum ve IŞİD ile mücadeledeki çalışmalar değerlendirildi.⁴⁹ Öte yandan Çavuşoğlu ile görüşmede "PKK ile ortak mücadele" başta olmak üzere çeşitli konular masaya yatırıldı.⁵⁰ Barzani'ye her ziyarette eşlik eden KDP'li yardımcılarının bu ziyarette bulunmaması ilgi çekti. Bu durum hem KDP hem de Türkiye'nin; KYB'li ve Goran Hareketi'ne bağlı IKBY Başkan Yardımcılarına güvenmedikleri ve iki partinin yardımcılarının İran çizgisinde bulunması gerekçesiyle hiçbirinin Barzani'ye eşlik etmesi için çağırılmadığı IKBY basınında yer aldı.

• Güvenlik:

2 Eylül Çarşamba günü NRT Medya Genel Koordinatörü Şivan Adil Süleymaniye Polisi tarafından NRT binasında yakalandı. Polislerin açıklamasına göre üzerinde iki suç davası bulunması gerekçesiyle Adil yakalandı. NRT televizyonu ise NRT'nin IKBY'de gerçekleşen son gösterileri yoğun şekilde yayınlanması sonucunda sürekli iktidar tarafından Yeni Nesil Hareketi ve NRT televizyonu üzerine baskı uygulandığını belirtti. Ağustos ayında düzenlenen gösterilerin yayınlanması nedeniyle NRT televizyonunun Erbil ve Duhok büroları kapatılmış ve tekrar açılmasına izin verilmemiştir.⁵¹

• Sağlık ve Sosyal Hayat:

IKBY'de tespit edilen toplam koronavirüs salgınında (Covid-19) vaka sayısı 31.636'ya yükselirken, virüs nedeniyle hayatını kaybeden kişi sayısı 1.186'dır. Virüsü yenerek sağlığına kavuşan kişi sayısı ise 20.193'e ulaştı.⁵²

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

• Suudi Arabistan:

Suudi Arabistan Kralı Selman bin Abdülaziz, Yemen'de Suudi Arabistan liderliğindeki koalisyonun komutanı Prens Fahd bin Türki bin Abdülaziz'i görevden aldı. Prens Fahd'ın oğlu, Prens Abdülaziz bin Fahd bin Türki'nin de el-Cevf bölgesinde yürüttüğü yardımcı valilik görevinden alındığı belirtildi. Bu kişiler ile ilgili Savunma Bakanlığında yolsuzlukla ilgili araştırma yapılacağı bildirildi.⁵³ Yemen'deki koalisyonun yeni komutanının Mutlaq el-Azima olduğu açıklandı.

Suudi Arabistan hükûmeti, resmî olarak BAE ve İsrail arasındaki gerçekleşen uçuşları da kapsamak üzere tüm ülkelerden BAE'ye uçuşlarda Suudi Arabistan hava sahasının kullanımına izin verdiğini açıkladı.⁵⁴

Suudi Arabistan'da yeni bir tutuklama dalgası kapsamında dinî alimler Abdullah Basfar ve Saud el-Funaisan'ın tutuklandığı belirtildi. İsimlerin Muhammed bin Selman'ın 2017 yılından bu yana gerçekleştirdiği yolsuzluk operasyonu kapsamında tutuklandıkları belirtilmektedir.

• Birleşik Arap Emirlikleri (BAE):

BAE Merkez Bankası ve İsrail Maliye Bakanlığı arasında bankacılık ve finans alanında iş birliğini sağlayan bir anlaşma imzalandı. İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu tarafından havacılık, turizm ve ticaret gibi pek çok alanda da anlaşma yapılacağı açıklandı.⁵⁵

ABD, İran'ın petrol ihracat etmesine yardım eden 11 şirkete yaptırım uygulanacağını açıkladı. Altı şirketin İran'a, Çin'e ve BAE'ye ait olduğu belirtildi.⁵⁶

BAE hükûmeti, İsrail'in sözünü tutmaması ve Batı Şeria'yı ilhak etmesi ihtimalinde İsrail ile yapılan normalleşme anlaşmasının devam edeceğini açıkladı.⁵⁷

• Katar:

Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamad es-Sani, Jared Kushner'ı makamında ağırladı. Katar, İsrail-Filistin meselesindeki duruşunun aynı olduğunu, iki-devletli çözümü ve Kudüs'ün Filistin'in başkenti olmasını savundu.⁵⁸

• Kuveyt:

ABD görevlisi David Schenker, İsrail ile ilişkilerini normalleştirilmesi için ABD'nin Kuveyt'e baskı yaptığı iddiasını yalanladı.⁵⁹ Kuveyt, İsrail'e ait uçakların Birleşik Arap Emirlikleri'ne

giderken hava sahasının kullanılmasına izin vermedi. Asla buna izin vermeyecekleri ve Kuveyt'in İsrail ile normalleşecek son ülke olduğu belirtildi.⁶⁰

Kuveyt Dışişleri Bakanı Şeyh Dr. Ahmed Nasır Muhammed el-Sabah ile Suudi Arabistan Dışişleri Bakanı Faysal bin Farhan el-Suud arasında bir görüşme gerçekleşti. İki ülke arasındaki köklü yakın ve güçlü bağlara vurgu yapıldı, bölgesel ve uluslararası gelişmeler hakkında görüşüldü.⁶¹

Körfez bölgesinde bir ilk olarak Kuveyt Yüksek Mahkemesine 8 kadın hâkim atandı.⁶²

60 yaş ve üzerindeki 68.000 yabancı işçinin çalışma izinlerinin uzatılmayacağı açıklandı. Demografik dengesizlik bağlamında bu kararın ülkenin politikasında etkin olduğu söylenmektedir.⁶³

• Umman:

170 yabancı hemşire yerine Umman vatandaşı olan hemşireler çeşitli hastanelerde göreve başladı.⁶⁴

Umman'da bir mahkeme, vatandaşının kışkırtıcı içerikli Whatsapp mesajları atması sebebiyle suçlu olduğuna kanaat getirdi. Bir yıllık hapis ve para cezası alan kişinin kamuoyunu kışkırtıcı mesajlar yolladığı, devlet kurumları ile alay ettiği ve hükümet kararlarını küçümsediği iddia edildi.⁶⁵

• Bahreyn:

Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Dışişleri Bakanı Mike Pompeo'nun ziyaretleri sonrasında ABD Başkanı Donald Trump'ın danışmanı ve damadı olan Jared Kushner da bölgede resmî ziyaretler gerçekleştirdi. Jared Kushner'ın bu geziler kapsamında bir durağı da Bahreyn oldu. Bahreyn'de Kral İsa el-Halife⁶⁶ ve Veliht Prenses Hamad el-Halife⁶⁷ görüşmeler gerçekleştiren Jared Kushner'ın gündeminde Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ve İsrail arasında gerçekleştirilen ilişkilerin normalleştirilmesi anlaşması vardı. Daha önce BAE ile İsrail Anlaşması'ndan memnuniyet duyduğunu ifade eden Kral, Jared Kushner ile görüşmesinde Filistin meselesinde 2002 yılında üzerinde anlaşılan Arap Girişimi planına sadık olduklarını ve iki devletli çözüm hayata geçirilmeden önce İsrail ile ilişkileri normalleştirme kapsamında bir adım atmayacaklarını ifade etti.⁶⁸ Fakat daha sonra Bahreyn, Suudi Arabistan'dan sonra BAE'ye giden ve buradan gelen İsrail uçaklarının kendi hava sahasını kullanmalarına izin vereceğini açıkladı.⁶⁹

Öte yandan Bahreyn Dışişleri Bakanı Raşid ez-Zayani Mısır'a bir ziyarette bulunarak Mısır Cumhurbaşkanı Abdülfettah Sisi⁷⁰ ve Mısır Dışişleri Bakanı Samih Şükri ile görüş-

melerde bulundu.⁷¹ Görüşmelerde Mısır'ın Arap ulusal güvenliğini sağlamakta ve savunmaktaki önemine vurgu yapılırken Bahreyn'in Mısır'a desteği ifade edildi. Ayrıca Bahreyn Dışişleri Bakanlığı bir açıklama yayınlarak Mısır'ın Sina Yarımadası'nda teröre karşı mücadele kapsamında yürüttüğü faaliyetleri takdir etti.⁷² Dışişleri Bakanlığı başka bir açıklamasında ise İran destekli Husi milislerin Suudi Arabistan'ın Asir eyaletinde yer alan Abha Uluslararası Havaalanı'na insansız hava aracıyla saldırı girişimini şiddetle kınadı ve bu saldırıyı bir terör faaliyeti olarak nitelendirdi.⁷³

• Yemen:

Yemen'de faaliyet gösteren Suudi Arabistan liderliğindeki Arap Koalisyonu Güçleri'nde önemli bir gelişme yaşandı. Koalisyon Güçleri'nin komutanı Suudi Prens Fahd bin Turki, Kral Selman'ın çıkarttığı bir kraliyet kararnamesiyle görevinden alındı. Görevden alınan Prens Fahd'ın yolsuzluğa karıştığı iddialarını üzerine gerçekleştiği basına yansıdı.⁷⁴ Prens Fahd'ın yerine Genelkurmay Başkan Yardımcısı Mutlaq bin Salim el-Azima getirildi. Öte yandan Birleşmiş Milletler (BM) tarafından yayınlanan bir raporda Suudi liderliğindeki Arap Koalisyonu Güçleri'nin Hudeyde'ye yönelik hava saldırılarında uluslararası anlaşmalarla kullanılması yasaklanmış olan msket bombasını kullandığı açıklandı. BM Misyonu Başkanı Abhijit Guha yaşananlardan dolayı endişelerini tekrar ederken, tarafları 2018 yılında imzalanan Stockholm Anlaşması'na riayet etmeye davet etti.⁷⁵

BAE destekli Güney Geçiş Konseyi (GGK) liderlerinden Rami Muthana el-Sumaidi de bir açıklama yaparak Suudi Arabistan'ı Riyad Anlaşması'nın hayata geçirilmesine engel olmakla suçladı. El-Sumaidi'ye göre Suudi Arabistan, Güneyli liderlerin Aden'e dönmelerine izin vermeyerek Riyad Anlaşması'nın uygulanmasını engelliyor.⁷⁶ Yine geçtiğimiz hafta Riyad Anlaşması'nın hayata geçirilmesine yönelik GGK güçleri ile Yemen merkezî hükûmeti arasında yapılan görüşmelerden çekildiği açıklayan GGK yetkilileri Sokotra Adası'na yeni bir vali atadığını duyurdu.⁷⁷

Yemen'de İran destekli Husi milisler ile merkezî hükûmet güçleri arasındaki çatışmalar da devam etmektedir. Bu çatışmalardan birinde merkezî hükûmet yanlısı halk direnişi liderlerinden Parlamento Üyesi Şeyh Rubeyş el-Ali hayatını kaybetti. Yemen Cumhurbaşkanı Abdurabbu Mansur Hadi Rubeyş el-Ali'nin ölümüne ilişkin taziye mesajı yayınladı.⁷⁸ Son olarak Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ve Avrupa Birliği (AB) Yemen ekonomisine destek olmak ve başlıca sağlık, yiyecek, su ve eğitimde kullanılmak üzere 82 milyon dolarlık bir yardım üzerinde anlaşma sağladı.⁷⁹

■ KUZAY AFRİKA GÜNDEMİ

• Mısır:

Hafta başında Mısır ordusu 77 IŞİD mensubu teröristin Kuzey Sina bölgesinde etkisiz hâle getirildiğini duyurdu. Teröristlerin evlerinin hedef alındığı operasyonlarda üçü rütbeli olmak üzere çok sayıda terörist etkisiz hâle getirildi.⁸⁰

Mısır Dışişleri Bakanlığı, Güney Sudan'ın başkenti Cuba'da imzalanan Sudan Barış Anlaşması'nı tebrik ettiklerine dair bir bildiri yayınladı. 2019'da Ömer el-Beşir hükûmetinin askerî darbeyle devrilmesinin akabinde yönetimi ele alan Sudan Geçiş Hükûmeti ile Devrimci Cephesi arasında 10 aylık süren müzakerelerden sonra imzalanan Sudan Barış Anlaşması'nın bölgede barışı sağlayacağını ve Darfur'daki etnik çatışmaların çözümüne umut olacağı bildirildi.⁸¹

Mısır Cumhurbaşkanı Abdülfettah es-Sisi ile İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu arasında bir görüşme gerçekleştiğini söyledi. Bu görüşmede darbeci Sisi'nin Netanyahu'ya Mısır'ın bölgede Filistin halkının haklarının bağımsız bir devlet altında korunduğu ve İsrail'in devlet güvenliğinin sağlandığı her türlü barış ortamını desteklediğini belirtti.⁸²

Mısır Cumhurbaşkanı Abdülfettah es-Sisi, Kuzey Kore Lideri Kim Jong Un'a selamlarını ilettili ve iki ülkenin ileride daha sıkı ilişkiler içinde olmasını temenni ettiği bir mektup yolladığı belirtildi.⁸³

Mısır Dışişleri Bakanı Sameh Shoukry Avrupa Birliği Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Josep Borrell ile Libya'daki barışın sürekliliği üzerine bir görüşme gerçekleştirdi. Her fırsatta olduğu bu görüşmenin akabinde Dışişleri Bakanı Shoukry Libya'nın tek bir devlet olması ve "dış güçlerden" arınması için Mısır'ın elinden gelen her şeyi yaptığını bir kez daha belirtti.⁸⁴ Ayrıca Shoukry bu hafta içerisinde BAE ve Bahreyn Dışişleri Bakanları ile Doğu Akdeniz sorunu ve Arap bölgesel güvenliği üzerine görüşmeler gerçekleştirdi.⁸⁵

• Libya:

Libya Ordusu Sözcüsü Muhammed Kanunu çarşamba günü darbeci Halife Hafter'in üç gün içinde ateşkesi ikinci kez ihlal ettiğini ilan etti. Sözcü, milislerin Libya ordusunun batısındaki Sirte mevkilerine altı adet Gred roketi ateşlediğini ve Libya ordusunun uygun yer ve zamanda bunlara yanıt vermek için Başkomutan es-Serrac'tan gelen talimatları beklediklerini söyledi.⁸⁶

Ulusal Mutabakat Hükûmeti'nden yapılan açıklamada, Terhune kentinde darbeci Hafter milisleri tarafından açılmış yeni bir toplu mezar bulunduğunu bildirdi. Kayıp Kişileri Araştırma ve Tespit Genel Kurulu Sözcüsü Abdülaziz el-Ceffari verdiği demeçte “Mezarda kimliği belirsiz sayıda ceset kalıntıları yer alıyor” dedi.⁸⁷

Türkiye Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay yaptığı açıklamada, Türkiye ile Libya arasındaki deniz anlaşmasının Ankara'nın Doğu Akdeniz'deki “kırmızı çizgisi” olduğunu söyledi.⁸⁸

Libya'nın uluslararası alanda tanınan Ulusal Mutabakat Hükûmeti, yaşam şartları yüzünden geçen hafta düzenlenen protestolar sonrasında İçişleri Bakanı Fethi Başağa'nın kızağa alındığını duyurduktan sonra bu hafta görevine iade etti.⁸⁹

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Libya Ulusal Mutabakat Hükûmeti Başkanlık Konseyi Başkanı Fayiz Es-Serrac ile görüştü. Görüşmenin ardından yapılan açıklamada Libya'daki gelişmeler, ikili ilişkiler ve bölgesel meselelerin ele alındığı duyuruldu. Türkiye'nin, Libya'nın Birleşmiş Milletler tarafından tanınan meşru hükûmeti ile dayanışma içerisinde olmaya devam edeceğini belirtilerek, önceliğinin Libya'nın siyasi birliği ve toprak bütünlüğünün korunması, bir an önce istikrara kavuşması olduğu yineleni.⁹⁰

• Tunus:

Tunus'un Başbakan adayı Meşişi'nin kabinesi yapılan güven oylamasını 134 oy ile kazandı. 26 Temmuz'da Cumhurbaşkanı Kais Said, içişleri bakanı olan Meşişi'yi yeni hükûmeti kurmak üzere görevlendirdi. Meşişi 25 Ağustos'ta, 25 bakan ve üç devlet memuruyla bir teknokrat hükûmet kurmuştu.⁹¹ Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Tunuslu mevkidaşı Osman Cerandi ile gerçekleştirdiği telefon görüşmesinde, göreve atıldığı için tebrik ederek Tunus yeni Dışişleri Bakanı'nı Türkiye'ye davet etti.⁹² Suudi Velihaht Prensi Muhammed bin Selman, Tunus'un Başbakanı Meşişi'yi yeni hükûmetin kurulmasından dolayı tebrik etti. Hükûmete Parlametonun güvenoyunu kazandığı için övgüde bulunan Velihaht Prens, Başbakan'a görevlerinde başarılar diledi.⁹³

Tunus İçişleri Bakanlığında pazar günü yapılan açıklamada, Tunus güvenlik güçlerinin 3 teröristi etkisiz hâle getirdiği bildirildi. Başbakan Meşişi olayla ilgili olarak “bu terörist gruplar varlıklarının sinyallerini vermek istediler. Ancak bu sefer yanlış adrese geldiler. Bunun en açık kanıtı ise saldırının sorumluları birkaç dakika içinde etkisiz hâle getirilmiş olmasıdır” dedi.⁹⁴

İçişleri Bakanı Tefvik Şerafeddin, ülkedeki güvenlik durumunu görüşmek üzere üst düzey güvenlik yetkilileriyle bir toplantı düzenledi. Ayrıca ülkede kötüleşen pandemi du-

rumuyla ilgili olarak uygulanan stratejiler üzerine istişarelerde bulunuldu. Bu bağlamda Bakan, tüm güvenlik stratejilerinin bir an önce uygulanması ve tüm güvenlik birimlerinin müdahalelerinin etkinliğinin artırılması gerektiğini vurguladı.⁹⁵

• Cezayir:

Cezayir İletişim Bakanı ve hükûmetin resmî sözcüsü Profesör Ammar Belhimer, internet üzerinden medya faaliyetlerini uygulama yöntemlerini içeren bir kararnamenin hazırlandığını ve onay için hükûmet konseyine sunulacağını açıkladı.⁹⁶

Türkiye ve Cezayir Dışişleri Bakanları Ankara'da bir araya geldi. Görüşmenin ardından yapılan açıklamalara göre ekonomik boyutun iyileştirilme vaatlerinin yanı sıra gündem maddeleri arasında Mali ve Libya'daki durumlarında yer aldığı bölgesel ve uluslararası ortak çıkarları ilgilendiren meselelerde konuşuldu. Söz konusu ziyarette Cezayir tarafı bölgede bulunan krizlere yönelik diyalog ve siyasi çözüm alternatiflerinin öncelikli olduğu görüşünü bir kere daha yineledi.⁹⁷

Cezayir İçişleri Bakanlığı Skikda Limanı'nda depolanan tehlikeli maddelerin varlığıyla ilgili basında çıkan haberlere ilişkin bir açıklama yaptı. Bakanlık, depolanan malzemelerin çözücü ve kimyasal sıvılar içeren koliler ile boya üretiminde kullanılan malzemelerin yanı sıra Etrhab Haddad ve Eurl Aziz'e ait iki patlayıcı madde kabı ve Paint Solvent'e ait diğer "tehlikeli" malzemeler olduğunu söyledi. Beyrut'ta yaşanan olayın bir yenisinin yaşanmaması adına bu malzemelerin güvenli bir yere ihtiyati tedbirlerin aktarıldığına dair güvence verdi.⁹⁸

Cezayir'de devam etmekte olan Hirak protestolarının önemli isimlerinden olan İbrahim Laalami serbest bırakıldı. İbrahim Laalami 21 Kasım 2019'da cezaevine girmiş ve 16 Nisan'da serbest bırakılmıştı. İzleyen süreçte yine gösterilerin önde gelen isimlerinden olarak "toplumu kışkırtmak" suçlamasıyla tutuklanmıştı.⁹⁹

• Fas:

Bu hafta Fas'ın Bouznika şehrinde Libya'daki karşıt taraflar barış görüşmeleri için aynı masaya oturdu. Görüşmeye UMH'den ve Tobruk Temsilciler Meclisinden beşer delege katıldı. Fas her iki tarafından ortak noktada buluşabilmesi ve sürekliliği korunmuş bir barış için tarafların istekleri doğrultusunda elinden geleni yapacağını belirtti.¹⁰⁰ Fas'ın geçen hafta Lockheed Martin'den sipariş ettiği son teknoloji F-35'lerin yanı sıra bu hafta Hollanda, BAE ve Hindistan ordularıyla birlikte AH-64E Apachi Helikopter AN/APG-78 Ateş Kontrol Radarı sipariş etti.¹⁰¹ Fas Döviz Bürosunun bu hafta ortasında duyurulan raporuna göre bu sene Fas Dış Direkt Yatırım yaklaşık 980 milyon dolar azaldı. Bu düşüş

oransal olarak geçen seneye göre dış yatırımda %21,5 bir azalma olduğunu gösterdi.¹⁰² Bu hafta ortasında Fas Dışişleri Bakanı Nasser Bourita İspanya Dışişleri Bakanı Arancha Gonzalez Laya ile telefon görüşmesi yaptı. Görüşmede iki ülke arasındaki anlaşmaların yanı sıra Akdeniz, Sahel ve Ortadoğu'daki bölgesel sorunlar ele alındı.¹⁰³ Bu hafta Rusya Dışişleri Bakanlığı Fas ile olan diplomatik bağlarının 62. senesini kutlamak için Fas Dışişleri Bakanlığı ile görüştü. Görüşmede Rusya kanadı Fas ile bölgesel sorunları görüşmek için ve bölgesel kalkınmayı hızlandırmak için daha sık görüşmeleri gerektiğini ve diplomatik bağlarını sıkılaştırmak istediklerini ilettiler.¹⁰⁴

ENERJİ GÜNDEMİ

• Dünya Geneli:

Venezuela ve Yemen'de yüzer depo (FSU) olarak kullanılan gemiler bakımsızlıktan dolayı bölgede çevre felaketi yaratma riski taşıyor.¹⁰⁵¹⁰⁶ Sri Lanka açıklarında yanmaya başlayan ve 270 bin ton ham petrol taşıyan petrol tankeri de çevre felaketi riski yaratma potansiyeli oluşturuyor.¹⁰⁷

Nijerya Petrol Kaynakları Departmanı, ülke genelinde inşa edilen beş rafineri tesisi ile Nijerya'nın önümüzdeki iki yıl içinde net petrol ürünleri ihracatçısı olacağını bildirdi.¹⁰⁸

• Ortadoğu:

İsrail'de İran Şahı döneminde yapılan Kızıldeniz ile Akdeniz'i birbirine bağlayan Eilat-Ashkelon Petrol Boru Hattı, BAE'in İsrail ile ilişkileri normalleşme başlaması sonucu İsrail'in Akdeniz'deki enerji piyasasında elinin kuvvetlendireceği değerlendirildi. İran Körfezi'nden Akdeniz'e Süveyş'e geçemedikleri için kullanamayan VLCC ve UVLCC tipi gemiler bu boru hattı ile Akdeniz'e petrol taşıyacakları için Süveyş'e alternatif oluştururken; hâlen kuzey-güney çalışan, Kazak CPC ve Ceyhan Kaynaklı Azeri BTC petrolü taşıyan boru hattı bu iki petrol çeşidini de etkileyebilecektir.¹⁰⁹

İsrail'in temelde Tamar ve Leviathan sahalarından gelen ve doğal gaz, petrol ve minerallerden elde edilen telif ücretlerinden elde edilen gelirleri 2020 yılının ilk yarısında yaklaşık 142,7 milyon USD oldu ve geçen seneki aynı döneme göre %12,7'lik bir artış gösterdi.¹¹⁰

Dünya ham petrol talebindeki azalmanın beklenenden az olması ve OPEC+ Anlaşması gereği üretim kotalarını azaltma vaatlerini yerine getiren ülkelerin de sayesinde geçen ay petrol yaklaşık iki dolar yükseliş gösterdi¹¹¹ Ayrıca, BAE'nin Abu Dabi Ulusal Petrol Şirketinin (ADNOC) ekim tedariklerinde %30 kesinti yaptığını duyurmuştu. Bu dönemde

Brent ham petrol vadeli işlemleri varil başına %1 artarak 46,38 USD'ye yükselirken, ABD West Texas Intermediate (WTI) ham petrol vadeli işlemleri %0,7 artarak 43,25 USD'ye yükseldi.¹¹²

Irak'ta faaliyet gösteren şirketler IKBY yönetiminden ödemelerini aldıklarını açıkladılar. Genel Energy 4,7 milyon dolar brüt ödeme aldığını ve Genel Energy ödemedeki net payının 2,6 milyon dolar olduğunu bildirdi.¹¹³ Gulf Keystone Petroleum, Temmuz 2020'de Shaikan sahasındaki ham petrol satışları için IKBY'den 7,8 milyon dolarlık net ödeme alındığını doğruladı.¹¹⁴ Ayrıca, Oryx Petroleum'a IKBY tarafından ödenmesi gereken ödemeler toplam 39 milyon USD'ye ulaştı.¹¹⁵

Irak Petrol Bakanlığının rakamlarına göre, ülkenin toplam petrol ihracatı yaklaşık 80,5 milyon varile ulaşarak yaklaşık 3,5 milyar dolarlık bir gelir elde ettiğini bildirdi ve Kerkük petrollerinden 2,7 milyon varillik ihracattan sonra 130 milyon dolar gelir elde edildiği belirtildi.¹¹⁶

İran'ın bölgedeki etsisini azaltmak için ABD'nin Irak üzerine yaptığı baskılar sonuç veriyor. ABD ile Irak arasında yapılan enerji anlaşmalarından sonra, ABD'li şirketler tarafından Irak gaz üretimini artırmaya yönelik, Petrol Bakanlığı ile ABD şirketi Honeywell arasında güneydeki Basra ilindeki Ar Ratawi'ye bir gaz fabrikası kurulacağı bildirildi ve buna ek olarak, Saudi Aramco'nun Irak'ın en büyüklerinden biri olan Akkas sahasının geliştirilmesine yardımcı olmak için yaptığı ön taahhülle Irak'ın doğal gaz gelişmelerine yardım etme konusundaki geniş taahhüdünü dile getirdi. Bununla beraber, Chevron iki yıl önce imzaladığı mutabakattan (Memorandum of Understanding) ilerleyişinden bıkınlığını dile getirdi ve görüşmelerden geri çekildiğini bildirdi.¹¹⁷

Libya Ulusal Petrol Şirketi (NOC) yaptığı açıklamada, şirket başkanı ve İtalya'nın Dışişleri Bakanı Luigi Di Maio ile Libya'daki petrol tesislerinin ablukasını görüşmek üzere Trablus'ta bir araya geldiğini bildirdi. NOC, Di Maio'nun, şirketin petrol üretimini ve ihracatını sürdürmek ve şirketin Libya Yabancı Bankasındaki hesabındaki gelirlerini dondurmak için önerdiği girişime tam desteğini teyit ettiğini bildirdi.¹¹⁸

Libya Ulusal Petrol Şirketi (NOC) yaptığı açıklamada, ülkenin en büyük petrol sahası olan Sharara sahasındaki bir çalışanın koronavirüse yakalanmasının ardından personelin tahliye edileceğini ve sahanın kapatılacağını bildirdi. Saha; Akakus Oil, NOC, İspanya'nın Repsol, Norveç'in Equinor ve Avusturyalı OMV'nin ortak girişimi ile işletiliyordu.¹¹⁹

Suudi Arabistan, ülkenin kuzey sınırlarında ve Al-Jawf bölgesinde iki petrol, gaz sahası ve kuzey sınır bölgesinde ise "Abraq Al-Talul" petrol ve gaz sahasının keşfedildiğini

duyurdu. Bu sahalar non-conventional olduğundan kâr marjı düşük ve üretim gerçekleştirmenin zor olduğu belirtildi.¹²⁰

Saudi Aramco, petrol fiyatları ve ağır temettü yükü karşısında Teksas'taki Motiva rafinerisine petrokimya üretimini arttırmak için 6,6 milyar dolarlık bir planın yanı sıra aynı eyalette Sempra Energy ile büyük bir doğal gaz projesini yeniden gözden geçireceğini bildirdi.¹²¹ Ayrıca firma nakit tasarrufu sağlamak için bir LNG tesisinde hisse satın alımını erteledi. Sempra Energy'nin Teksas, Port Arthur'daki LNG terminalindeki %25 hisseyi satın almayı planlıyordu.¹²²

Saudi Basic Industries Corp (SABIC), Körfez borç piyasalarının toparlanmasıyla 1 milyar dolarlık iki farklı ihalede Formosa tahvili sattı. Formosa tahvilleri, Tayvan'da yabancı borçlular tarafından satılıyor.¹²³

Kuwait Integrated Petroleum Industries Co (KIPIC) 10 yıllık çalışmanın sonunda, Al-Zour rafinerisine giden bir besleme hattına gaz gönderimini gerçekleştirdi. Bu sayede, Al-Zour Kuveyt'teki en büyük entegre rafineri ve petrokimya fabrikası konumuna geldi. Al-Zour'un üretim kapasitesinin günde 615.000 varil olacağı değerlendiriliyor ve bu da Kuveyt'in genel rafinaj kapasitesini günde 1,5 milyon varilin üzerine çıkarıyor.¹²⁴

KAYNAKÇA

- 1 <http://sn4hr.org/blog/2020/08/30/55402/>
- 2 <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2020/09/us-veto-unsc-resolution-foreign-terrorists-repatriation.html>
- 3 <https://syrianobserver.com/EN/news/60245/israel-launches-new-airstrikes-on-iranian-targets-in-southern-syria.html>
- 4 <https://sputniknews.com/middleeast/202009021080351871-syria-intercepts-israeli-strike-on-central-air-base--state-media/>
- 5 <https://www.arabnews.com/node/1728941/middle-east>
- 6 <https://www.kurdistan24.net/en/news/35eed0a0-6f2c-4324-a8c4-e739e1243e9a>
- 7 <https://www.syriahr.com/en/182588/>
- 8 <https://www.syriahr.com/en/182590/>
- 9 <https://www.syriahr.com/en/182715/>
- 10 <https://www.syriahr.com/en/182747/>
- 11 <https://tr.sputniknews.com/ortadogu/202009031042774971-dsg-suriyenin-dogusundaki-bir-kentten-daha-cikti/>
- 12 <https://sputniknews.com/middleeast/202009011080343175-russian-turkish-military-hold-second-joint-training-in-syria/>
- 13 <https://sputniknews.com/middleeast/202008311080331532-russian-turkish-military-hold-first-joint-training-in-syria/>
- 14 <https://www.syriahr.com/en/182337/>
- 15 <https://www.thebaghdadpost.com/en/Story/49515/Iran-s-influence-in-Iraq-strong-despite-regime-fears>
- 16 <https://www.thebaghdadpost.com/en/Story/49552/Saleh-hosts-luncheon-in-honor-of-French-president>
- 17 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/macron-dis-mudahalelerin-iraki-zayiflatabilecegini-soyledi/1960797>
- 18 <https://turkish.aawsat.com/home/article/2490101/fransa-irak'ta-ne-ariyor-asil-hedef-turkiye-ve-iran-mi>
- 19 <https://indyturk.com/node/237896/dünya/fransa-ve-bmden-irakin-egemenligini-korumaya-yonelik-ortak-girisim>
- 20 <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/turkey/04092020>
- 21 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/040920206>
- 22 <https://www.basnews.com/tr/babat/626323>

- 23 <https://www.basnews.com/tr/babat/631864>
- 24 <http://turkmenelihaber.net/irak/item/19054-parlamento-bugun-olagan-oturumunu-yapti.html>
- 25 <https://www.thebaghdadpost.com/en/Story/49553/Iraq-Ukraine-discuss-armament-counter-terrorism>
- 26 <https://www.thebaghdadpost.com/en/Story/49559/Two-Iraqi-smugglers-arrested-in-Erbil-with-25-kg-of-illegal-drugs>
- 27 <https://www.thebaghdadpost.com/en/Story/49564/Security-operation-starts-in-Iraq-s-Basra>
- 28 <https://www.kurdistan24.net/ar/news/013f1687-135e-49b2-b794-d9b5b4422fae>
- 29 <https://turkish.aawsat.com/home/article/2491361/bağdat'ta-koalisyon-güçlerine-destek-sağlayan-tıra-bombalı-saldırısı-1-yaralı>
- 30 <https://www.shafaaq.com/en/Iraq-News/The-international-coalition-had-launched-35-000-airstrikes-in-Iraq-and-Syria>
- 31 <https://www.shafaaq.com/ar/كوردستانیات/التحالف-الدولي-يتحدث-عن-تشكيل-اربعة-مراكز-تنسيق-بين-البشمركة-والجيش-بمناطق-النزاع>
- 32 <https://turkish.aawsat.com/home/article/2486026/irakta-deaş-tehdidi-arttı-bir-belde-güvenlik-gerekçesiyle-boşaltıldı>
- 33 <https://www.basnews.com/tr/babat/631792>
- 34 <https://www.thebaghdadpost.com/en/Story/49516/Iraq-s-Crude-Oil-Exports-Drop-In-August>
- 35 <https://www.middleeastmonitor.com/20200902-iraqs-crude-oil-exports-fell-6-in-august/>
- 36 <https://www.reuters.com/article/us-oil-opec-iraq/iraq-denies-it-was-seeking-exemption-from-opec-oil-cuts-ministry-idUSKBN25T31B>
- 37 <https://www.shafaaq.com/en/Iraq-News/The-Iraqi-government-refers-the-2020-budget-to-the-parliament>
- 38 <https://www.thebaghdadpost.com/en/Story/49560/Egypt-sends-medical-aid-to-Iraq>
- 39 <https://www.kurdistan24.net/ar/news/e6674879-8c87-4b04-8205-598326a7ff5b>
- 40 <https://www.thebaghdadpost.com/en/Story/49556/Iraq-hospitals-fear-losing-control-as-coronavirus-cases-surge>
- 41 <https://www.youtube.com/watch?v=TtmsPtMS7qU&t=902s>
- 42 <https://baghdadtoday.news/ar/news/129899/الجبته-العربية-في-كرکوك>
- 43 <https://baghdadtoday.news/ar/news/129705/بعد-تفجير-كرکوك-الانتحار>
- 44 <https://shafaaq.com/ar/أمن/مصدر-يكشف-معلومات-مرعبة-داعش-يسيطر-على-35-قرية-بكرکوك>
- 45 <https://twitter.com/RudawEnglish/status/1300691580186173441?s=20>
- 46 <https://www.turkmenelitv.com/haberler/turkmeneli/item/31766-kerkuk-te-112-kisiye-daha-koronavirus-tanisi-konuldu-4-kisi-vefat-etti.html>
- 47 <http://www.nuche.net/?p=161493>

- 48 <http://skurd.net/>
- 49 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/0409202013>
- 50 <https://www.esta.krd/news.aspx?id=8903&mapid=3>
- 51 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/0209202011>
- 52 <https://www.kurdistan24.net/so/default>
- 53 <https://www.middleeasteye.net/news/saudi-king-salman-dismisses-yemen-commander>
- 54 <https://www.middleeasteye.net/news/israel-uae-saudi-arabia-allows-flights-airspace>
- 55 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/israil-ile-bae-arasinda-ilk-is-birligi-anlasmasi-imzalandi-1959708>
- 56 <https://www.middleeastmonitor.com/20200905-us-sanctions-against-11-companies-helping-iran-including-some-in-uae/>
- 57 <https://www.middleeasteye.net/news/uae-admits-annexation-wont-collapse-deal>
- 58 <https://www.middleeasteye.net/news/qatar-palestine-israel-two-state-solution-jared-kushner>
- 59 <https://www.middleeastmonitor.com/20200901-us-official-denies-putting-pressure-on-kuwait-to-normalise-ties-with-israel/>
- 60 <https://www.middleeastmonitor.com/20200902-kuwait-denies-allowing-israel-plane-to-fly-through-its-skies/>
- 61 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2918756&Language=en>
- 62 <https://gulfnnews.com/world/gulf/kuwait/kuwait-first-female-judges-sworn-in-1.73630800>
- 63 <https://gulfnnews.com/world/gulf/kuwait/kuwait-work-permits-of-68000-expats-will-not-be-extended-1.73604366>
- 64 <https://gulfnnews.com/world/gulf/oman/oman-replaces-170-expat-nurses-with-citizens-1.73559228>
- 65 <https://gulfnnews.com/world/gulf/oman/oman-convicts-citizen-of-incitement-over-whatsapp-messages-1.73563968>
- 66 <https://www.bna.bh/en/HMtheKingmeetsSeniorAdvisorstothePresidentoftheUnitedStatesJaredKushner.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlZON1%2bDoPw0R32QhF1egvjMIOVNeQ%3d>
- 67 <https://www.bna.bh/en/HRHCrownPrincereceivesSeniorAdvisorstothePresidentoftheUnitedStatesJaredKushner.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlZON1%2bDnOdBq3cJUJsbbiybx%2bWZGs%3d>
- 68 <https://www.middleeastmonitor.com/20200902-bahrain-rejects-normalisation-with-israel-without-palestine-statehood/>
- 69 <https://www.middleeastmonitor.com/20200904-bahrain-to-open-air-space-to-israel-at-uaes-request/>
- 70 <https://www.bna.bh/en/EgyptianPresidentreceivesForeignMinister.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlZON1%2bDmK6MeaCytCR9jzVW602llw%3d>

- 71 <https://www.bna.bh/en/ForeignMinistermeetsEgyptiancounterpart.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDkdmJPmGWCerjUErspQuv%2bA%3d>
- 72 <https://www.bna.bh/en/BahraincommendsEgyptianarmysantiterrorereffortsinSinai.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDpOPJDMVhPIEZVkl%2bMPBQ4%3d>
- 73 <https://www.bna.bh/en/BahrainstronglycondemnsIranbackedHouthimilitiastargetingofAbhaAirport.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDmdDGCpLmk4%2bphsEW%2b476as%3d>
- 74 <https://www.aljazeera.com/news/2020/09/saudi-king-sacks-commander-yemen-forces-corruption-claims-200901025956712.html>
- 75 <https://www.middleeastmonitor.com/20200901-un-saudi-arabia-uae-used-cluster-bombs-in-yemen/>
- 76 <https://www.middleeastmonitor.com/20200831-uae-backed-separatists-saudi-arabia-hinders-yemen-agreement/>
- 77 <https://www.middleeastmonitor.com/20200903-uae-occupation-forces-appoint-governor-on-yemens-socotra-island/>
- 78 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/yemeni-parliament-member-killed-in-houthi-clashes/1961502>
- 79 <https://www.middleeastmonitor.com/20200902-eu-undp-sign-82m-deal-to-improve-yemen-economy/>
- 80 <https://www.thenational.ae/egypt-army-says-more-than-70-extremists-killed-in-north-sinai-1.1070464>
- 81 <http://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/379013/Egypt/Politics-/Egypt-welcomes-Sudans-peace-pact-with-revolutionar.aspx>
- 82 <https://www.jpost.com/breaking-news/al-sisi-to-netanyahu-egypt-supports-any-steps-to-bring-peace-to-region-640831>
- 83 <https://kcnawatch.org/newstream/1599049978-927160487/greetings-to-supreme-leader-kim-jong-un-from-egyptian-president/>
- 84 <https://english.alarabiya.net/en/News/middle-east/2020/09/03/Egypt-plays-a-key-role-in-the-region-and-is-an-EU-partner-says-visiting-official>
- 85 <https://www.arabnews.com/node/1730091/middle-east>
- 86 <https://www.dailysabah.com/politics/haftars-forces-continue-to-violate-libya-cease-fire/news>
- 87 <https://www.yenisafak.com/en/world/libya-finds-new-mass-grave-by-haftar-militia-in-tarhuna-3538270>
- 88 <https://www.trtworld.com/turkey/turkey-maritime-agreement-between-tripoli-and-ankara-red-line-39425>
- 89 <https://www.middleeastmonitor.com/20200903-libyas-interior-minister-restored-to-post-after-talks/>

- ⁹⁰ <https://www.iletisim.gov.tr/turkce/haberler/detay/cumhurbaskani-erdogan-libya-ulusal-mutabakat-hukumeti-baskanlik-konseyi-baskani-fayiz-es-serrac-ile-gorustu0609/>
- ⁹¹ <https://www.aa.com.tr/en/africa/tunisia-government-wins-confidence-vote/1960371>
- ⁹² <https://www.aa.com.tr/en/politics/cavusoglu-congratulates-new-tunisian-foreign-minister/1961455>
- ⁹³ <https://english.aawsat.com/home/article/2484556/saudi-crown-prince-congratulates-tunisia-pm-forming-new-govt>
- ⁹⁴ <https://www.middleeasteye.net/news/tunisia-officer-stabbed-killed-sousse-tourist-district>
- ⁹⁵ <https://www.tap.info.tn/en/Portal-Politics/13044535-interior-minister>
- ⁹⁶ <https://www.observalgerie.com/algerie-les-graves-revelations-sur-le-ministre-de-la-communication-ammam-belhimer/2020/>
- ⁹⁷ <http://www.mfa.gov.tr/sayin-bakanimizin-sabri-bukadum-ile-gorusmesi.en.mfa>
- ⁹⁸ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/cezayir-skikda-limanindaki-kimyasal-maddeleri-guvenli-bir-yere-nakletti/1962610>
- ⁹⁹ <https://turkish.aawsat.com/home/article/2479851/cezayirdeki-halk-hareketinin-simgelerinden-laalami-serbest-birakildi>
- ¹⁰⁰ <https://www.dailymail.co.uk/wires/afp/article-8703715/Rival-Libyan-administrations-hold-talks-Morocco.html>
- ¹⁰¹ <https://news.lockheedmartin.com/2020-09-04-Morocco-Netherlands-and-India-to-Gain-LONGBOW-Fire-Control-Radar-for-AH-64E-Apache-Helicopters>
- ¹⁰² <https://www.morocoworldnews.com/2020/09/317252/moroccos-foreign-direct-investment-dropped-by-21-5-in-july/>
- ¹⁰³ <https://www.morocoworldnews.com/2020/09/317251/morocco-spain-discuss-regional-issues-over-phone-call/>
- ¹⁰⁴ <https://www.morocoworldnews.com/2020/09/317148/russias-fm-calls-for-intensified-political-dialogue-with-morocco/>
- ¹⁰⁵ <https://newstube.co.in/damaged-venezuelan-oil-tanker-drawing-international-concern/>
- ¹⁰⁶ <https://www.thenational.ae/world/mena/houthis-to-blame-if-leaking-fso-safer-tanker-sinks-says-government-1.1072131>
- ¹⁰⁷ <https://www.bbc.com/news/world-australia-54026289>
- ¹⁰⁸ <https://www.premiumtimesng.com/news/more-news/411824-nigeria-will-be-net-exporter-of-petroleum-products-by-2022-dpr.html>
- ¹⁰⁹ <https://foreignpolicy.com/2020/09/04/uae-israel-iran-oil/>
- ¹¹⁰ http://www.xinhuanet.com/english/2020-08/31/c_139331764.htm
- ¹¹¹ <https://www.proactiveinvestors.co.uk/companies/news/928006/oil-price-genel-san-leon-gkp-and-finally-928006.html>

- ¹¹² <https://www.offshore-technology.com/news/oil-rises-adnoc-cuts-october-supplies/>
- ¹¹³ <https://www.pipelineoilandgasnews.com/regionalinternational-news/regional-news/2020/september/genel-reports-payment-of-oil-sales-from-kri/>
- ¹¹⁴ <https://www.proactiveinvestors.co.uk/companies/news/928006/oil-price-genel-san-leon-gkp-and-finally-928006.html>
- ¹¹⁵ <https://www.oilandgas360.com/oryx-petroleum-q2-2020-financial-and-operational-results/>
- ¹¹⁶ <https://kirkuknow.com/en/news/63204>
- ¹¹⁷ <https://www.petroleum-economist.com/articles/politics-economics/middle-east/2020/kadhimi-woos-washington>
- ¹¹⁸ <https://www.reuters.com/article/us-libya-italy-noc/libyas-noc-chairman-discusses-oil-blockage-with-italys-foreign-minister-idUSKBN2555XC>
- ¹¹⁹ <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/oil/083120-libyas-sharara-oil-field-to-shut-after-worker-gets-covid-19-noc>
- ¹²⁰ <https://twasul.info/1567632/بشرى-سارة-من-وزير-الطاقة-اكتشاف-حقيلين/>
- ¹²¹ <https://www.msn.com/en-au/money/other/saudi-aramco-slows-diversification-plans-amid-industry-downturn-wsj/ar-BB18Dw08>
- ¹²² <https://oilprice.com/Energy/Energy-General/Low-Oil-Prices-Force-Aramco-To-Delay-LNG-Petchem-Ambitions.html>
- ¹²³ <https://www.akherkhabrtoday.com/business/577926/سابق-السعودية-تصدر-سندات-بمليار-دولار-على-شريحتين/>
- ¹²⁴ <https://www.pipeline-journal.net/news/additional-feed-line-enhances-kuwaits-refining-capacity>